

Tersane, Tekne İmal ve Çekek Yerlerinin Çevresel Yönetimi Hakkında Yönetmelik Hakkında

Yayıma Hazırlayan: Güneş Karol Işıklar¹

7/12/2022 tarihli ve 32036 sayılı Resmî Gazete’de (“RG”) “Tersane, Tekne İmal ve Çekek Yerlerinin Çevresel Yönetimi Hakkında Yönetmelik” (“Yönetmelik”) yayımlanmıştır. Yönetmelik, RG’de yayımlandığı tarihte yürürlük kazanmıştır (Yönetmelik m. 21). Yönetmelik hükümleri; bunu yayımlayan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından yürütülmektedir (Yönetmelik m. 22).

Yönetmelik’in dayanakları:

- 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu² m. 9 f. 1 b. (a) ile (h)³;
- Çevre Kanunu m. 11⁴ ile m. 12⁵;
- Çevre Kanunu m. 20 f. 1 b. (g)⁶ ve (ı)⁷ ile

¹ İstanbul Bilgi Üniversitesi Deniz Ticareti ve Sigorta Bilim Dalı Araştırma Görevlisi.

² RG Tarihi: 11/8/1983, Sayısı: 18132. Çevre Kanunu’nun güncel tam metni için bkz. www.mevzuat.gov.tr.

³ “Çevrenin korunması amacıyla;

a) Doğal çevreyi oluşturan biyolojik çeşitlilik ile bu çeşitliliği barındıran ekosistemin korunması esastır. Biyolojik çeşitliliği koruma ve kullanım esasları, yerel yönetimlerin, üniversitelerin, sivil toplum kuruluşlarının ve ilgili diğer kuruluşların görüşleri alınarak belirlenir.

(...) h) Ülkenin deniz, yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının ve su ürünleri istihsal alanlarının korunarak kullanılmasının sağlanması ve kirlenmeye karşı korunması esastır. Atıksu yönetimi ile ilgili politikaların oluşturulması ve koordinasyonunun sağlanması Bakanlığın sorumluluğundadır. Su ürünleri istihsal alanları ile ilgili alıcı ortam standartları Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca belirlenir.”

⁴ “Liman, tersane, gemi bakım-onarım, gemi söküm, marina gibi kıyı tesisleri; kendi tesislerinde ve gemi ve diğer deniz araçlarında oluşan petrolü, yağlı katı atıklar ve sintine, kirli balast, slaç, slop gibi sıvı atıklar ile evsel atıksu ve katı atıkların alınması, depolanması, taşınması ve bertarafı ile ilgili işlemleri ve tesisleri yapmak veya yaptırmakla yükümlüdürler. Buna ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.” (Çevre Kanunu m. 11 son f.)

⁵ “Bu Kanun hükümlerine uyulup uyulmadığını denetleme yetkisi Bakanlığa [Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı] aittir [f. 1 c. 1]. Denetim, bilgi verme ve bildirim yükümlülüğüne ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir [f. 5].”

⁶ “12 nci maddede öngörülen bildirim ve bilgi verme yükümlülüğünü yerine getirmeyenlere (32.855 TL) idarî para cezası verilir.”

⁷ “Bu Kanunda öngörülen yasaklara ve sınırlamalara aykırı olarak ülkenin egemenlik alanlarındaki denizlerde ve yargılama yetkisine tâbi olan deniz yetki alanlarında ve bunlarla bağlantılı sularda, tabii veya sunî göller ve baraj gölleri ile akarsularda; (...) idari para cezası verilir.” Hükümde bahsi geçen idari para cezaları için bkz. Çevre Kanunu m. 20 f. 1 b. (ı) altb. (1) ilâ (4).

- 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi⁸ m. 97'dir⁹ (Yönetmelik m. 3).

Yönetmelik'in amacı; 4/4/1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu¹⁰ ve ilgili mevzuatı kapsamında iç sular hariç olmak üzere Türkiye Cumhuriyeti'nin kıyı alanlarında faaliyet gösteren tersane, tekne imal ve çekek yerlerinde inşa, tadilat ve/veya bakım onarım faaliyeti sonucu ortaya çıkan ve deniz kirliliğine ve deniz tabanında birikim oluşturarak uzun sürede ekosistem tahribatına sebebiyet veren kirleticilerin çevresel yönetimine ilişkin usul ve esasların belirlenmesidir (Yönetmelik m. 1).

Yönetmelik'in kapsamına giren hususlar: [1] Tersane, tekne imal ve çekek yerlerinin yürütmekte olduğu proseslerin çevresel açıdan iyileştirilmesi; [2] temiz üretim tekniklerinin yaygınlaştırılması; [3] proseslerin deniz çevresine olan etkilerinin izlenmesi; [4] balast sedimanı alım tesislerinin kurulması ve [5] yapılması gereken raporlamalardır (Yönetmelik m. 2 f. 1 b. [a]). Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği¹¹ m. 5'in¹² kapsamı dışında kalan tesisler ise Yönetmelik'in kapsamına dahil değildir (Yönetmelik m. 2 f. 1 b. [b]).

Yönetmelik hükümleri:

- "Başlangıç Hükümleri" başlıklı Birinci Bölüm (m. 1-4);
- "Genel Esaslar" başlıklı İkinci Bölüm (m. 5);
- "Prosesler ve Temiz Üretim Teknikleri" başlıklı Üçüncü Bölüm (m. 6);
- "Gemilerden Balast Suyu Sedimanı Alınması" başlıklı Dördüncü Bölüm (m. 7-13);
- "İzleme ve Raporlama" başlıklı Beşinci Bölüm (m. 14-17) ve
- "Çeşitli ve Son Hükümler" başlıklı Altıncı Bölüm (m. 18-22) altında toplanmaktadır.

⁸ RG Tarihi 10/7/2018, Sayısı: 30474. Kararname'nin güncel tam metni için bkz. www.mevzuat.gov.tr.

⁹ "Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının görev ve yetkileri şunlardır:

(...) c) Faaliyetleri sonucu alıcı ortamlara katı, sıvı ve gaz halde atık bırakarak kirlilik oluşturan veya oluşturması muhtemel her türlü tesis ve faaliyetin, çevresel etkilerini değerlendirmek; alıcı ortamlar ile ilgili ölçüm ve izleme çalışmalarını yapmak; bahse konu tesis ve faaliyetleri izlemek, izin vermek, denetlemek ve gürültünün kontrol edilmesini sağlamak,"

¹⁰ RG Tarihi: 17/4/1990, Sayısı: 20495. Kıyı Kanunu'nun güncel tam metni için bkz. www.mevzuat.gov.tr.

¹¹ RG Tarihi: 10/9/2014, Sayısı: 29115. Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği'nin güncel tam metni için bkz. www.mevzuat.gov.tr.

¹² "Çevre izni veya çevre izin ve lisansına tabi işletmeler" başlıklı m. 5'e göre: "Bu Yönetmelik kapsamında çevre iznine veya çevre izin ve lisansına tabi işletmeler, çevresel etkilerine göre Ek-1 ve Ek-2 listelerinde sınıflandırılmıştır [f. 1]. Ek-1 ve Ek-2 listelerinde yer alan işletmeler, faaliyette bulunabilmeleri için, öncelikle geçici faaliyet belgesi almak zorundadır [f. 2]. Geçici faaliyet belgesi alan işletmeler belge tarihinden itibaren 1 yıl içerisinde çevre izin veya çevre izin ve lisans belgesi almak zorundadır [f. 3]."